

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України "Про підстави та коло осіб, до яких
застосовується амністія у 2020 році"

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Інститут амністії, тобто повного або часткового звільнення від кримінальної відповідальності і покарання певної категорії осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, є важливою складовою кримінально-правової політики України та передбачений Конституцією України.

Незважаючи на те, що відповідно до статті 7 Закону України «Про застосування амністії в Україні», закони про амністію Верховна Рада України може приймати не частіше одного разу протягом календарного року, востаннє такий закон було прийнято ще у грудні 2016 року, тобто більше 3 років тому.

Станом на 01 квітня 2020 року в установах виконання покарань відбували покарання 32 тисячі 942 особи.

У разі прийняття проекту Закону попередньо підлягатимуть звільненню 1173 осіб, які за формальними ознаками можуть підпадати під його дію, у тому числі:

77 осіб, визнаних винними у вчиненні умисного злочину, який не є тяжким або особливо тяжким відповідно до статті 12 Кримінального кодексу України; необережного злочину, який не є особливо тяжким відповідно до статті 12 Кримінального кодексу України, а також особи, кримінальні справи стосовно яких за зазначеними злочинами розглянуті судами, але вироки стосовно них не набрали законної сили (стаття 1 проекту Закону);

12 осіб, кримінальні справи стосовно яких розглянуті судами, але вироки стосовно них не набрали законної сили, а також осіб, визнаних винними у вчиненні злочину, що не є особливо тяжким злочином проти життя та здоров'я особи та не є діянням, передбаченим частинами другою, третьою і четвертою статті 408, статтею 410, частинами другою, третьою і четвертою статті 411 Кримінального кодексу України, які захищали суверенітет та територіальну цілісність України (крім осіб, зазначених у частині четвертій статті 86 Кримінального кодексу України, статей 4 і 9 Закону України «Про застосування амністії в Україні») (стаття 2 проекту Закону);

457 осіб, крім тих, які підлягають звільненню від відбування покарання на підставі статті 1 цього Закону, засуджених за злочини, що не є тяжкими та особливо тяжкими та не поєднані з насильством, небезпечним для життя і здоров'я, якщо вони на день набрання чинності цим Законом відбули не менше однієї чверті призначеного строку основного покарання (крім осіб, зазначених у частині четвертій статті 86 Кримінального кодексу України) (стаття 3 проекту Закону);

166 осіб, зазначених у [статті 1](#) цього Закону, засуджених за умисні злочини, за які законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк не більше десяти років, якщо на день набрання чинності цим Законом вони відбули не менше половини призначеного строку основного покарання

(крім осіб, зазначених у частині четвертій статті 86 Кримінального кодексу України) (стаття 4 проекту Закону);

18 осіб, засуджених за злочини, вчинені з необережності, за які законом передбачено покарання менш суворе, ніж позбавлення волі на строк не більше дванадцяти років, якщо на день набрання чинності цим Законом вони відбули не менше половини призначеного строку основного покарання, крім тих, які підлягають звільненню від відбування покарання на підставі статей 1-4 цього Закону (стаття 5 проекту Закону);

Також планується скоротити наполовину невідбуту частину покарання **443 засудженим**, які відбувають покарання у виді обмеження волі, та інші покарання, не пов'язані з позбавленням волі, за злочини, що не є особливо тяжкими, які не підлягають звільненню від відбування покарання на підставі статей 1-6 цього Закону (стаття 7 проекту Закону).

Перевищення жилої площі для засуджених та незадовільне матеріально-технічне забезпечення установ значно погіршує умови тримання осіб в установах виконання покарань і призводить до порушення їх прав та законних інтересів, а подекуди і смертності, випадків суїцидів.

Так, протягом тільки 2019 року в установах виконання покарань вмерло 517 осіб, з них у слідчих ізоляторах та УВП – 198 осіб (138 осіб). Число випадків суїциду під час перебування осіб в усіх установах позбавлення волі у 2019 році становило 51 особу (47), з них випадків у слідчих ізоляторах та УВП – 19 осіб (14 осіб).

Проект Закону України "Про підстави та коло осіб, до яких застосовується амністія у 2020 році" підготовлено відповідно до статті 92 Конституції України з метою прояву гуманізму держави у сфері виконання кримінальних покарань.

Крім цього, в умовах жорсткої економії державних коштів та значного дефіциту площ в установах виконання покарань, акт амністії дозволяє розвантажити місця позбавлення волі та зекономити бюджетні кошти на утримання осіб в зазначених установах.

2. Мета і цілі прийняття законопроекту

Цей проект закону розроблено для законодавчого забезпечення у 2020 році складової частини міжгалузевого правового інституту вибачення державою осіб, які вчинили злочинні діяння.

Завданням проекту є закладення обґрунтованої системи критеріїв визначення кола осіб, до яких амністія застосовується, та обмежень щодо її застосування.

Метою прийняття законопроекту є зменшення кількості осіб, які утримуються в місцях позбавлення волі, та, як наслідок, заощадження бюджетних коштів, що витрачаються на утримання засуджених, і забезпечення належних умов відбування покарання для осіб, які продовжуватимуть там знаходитися.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Законопроект складається з вісімнадцяти статей. Він визначає правові основи звільнення осіб від відбування покарання на підставі акту амністії, механізм взаємодії кримінально-виконавчої служби з органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Даним законопроектом передбачається оголосити амністію і поширити її дію, насамперед, на ті категорії засуджених, які найбільш незахищені та вразливі соціально: на неповнолітніх та жінок, а також чоловіків, які мають дітей віком до 16 років або дітей з інвалідністю, до осіб з інвалідністю першої, другої та третьої груп, хворих на туберкульоз, онкологічні захворювання, осіб, що досягли пенсійного віку, учасників бойових дій, осіб, які захищали суверенітет та територіальну цілісність України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, тощо.

Основними критеріями для застосування амністії згідно з даним проектом є:

- незначна суспільна небезпека діянь, що вчинила особа, яка відбуває покарання;
- об'єктивні фактори (тяжка хвороба, похилий вік тощо), що суттєво знижують небезпечність осіб, яких пропонується звільнити від відбування покарання;
- значний строк відбутого засудженими особами покарання на момент проголошення амністії.

Законопроектом, також, визначено категорії засуджених, щодо яких амністія не застосовується. Це, насамперед, особи, які скоїли тяжкі та особливо тяжкі злочини, а також особи, які вчинили злочини з використанням службового становища (корупційні злочини).

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють застосування амністії, є Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кримінально-виконавчий кодекс України, закони України "Про застосування амністії в Україні", "Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк".

Прийняття проекту Закону не потребуватиме внесення змін та доповнень до інших законодавчих актів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття проекту Закону не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України, а навпаки призведе до суттєвої економії бюджетних коштів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття законопроекту

Прийняття даного Закону дозволить зменшити чисельність осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі та не становлять значної суспільної небезпеки, сприятиме покращенню матеріально-побутових умов тримання засуджених та дозволить зменшити витрати держави на їх утримання у виправних закладах.

Досвід застосування амністії в попередні роки свідчить, що вона не тягне за собою ускладнення криміногенної ситуації в державі.

Оголошення амністії сприятиме утвердженню гуманних засад у суспільстві та стане проявом людяності.

Народні депутати України

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ФРІС ІГОР ПАВЛОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000003A0F2D0024F68E01
Дійсний до: 28.05.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 290д9/1-2020/89774 від 30.06.2020

124208